

(белешке о економском програму ЛДП и начелима на којима се он заснива)

Током прошлог месеца, а са кулминацијом око Првог маја, били смо изложени егзалтираном рекламирању економског програма Либерално-демократске партије (ЛДП), под насловом „Економија без граница“. Тај програм је најављен као „економски програм модерне Србије“, а лидер ЛДП Чедомир Јовановић нагласио је како овим програмом жели да се потврди „опредељење ка суштинским променама, променама система“. [\(1\)](#)

После таквог увода, могло би се помислити како тај програм наговештава заокрет од постојеће економске политике, засноване на неолибералном тржишном моделу, која већ годинама, диктирајући мере дерегулације, приватизације и либерализације трговине и инвестиција, безуспешно покушава да нађе излаз из структуралне економске кризе, уз погубне ефекте на стандард живота већине становништва. Очекивало би се да економски програм за „модерну Србију“, који настоји да трасира пут ка „променама система“, треба да понуди рационалнији приступ економској политици, више осећаја за ублажавање последица крвавог наслеђа Србије 1990-их, покушај да се исправе ефекти драстичних пракси ратног профитерства и пљачкашких приватизација, да понуди више солидарности и друштвене одговорности у области привреде.

Насупрот томе, програм „Економија без граница“ за свој садржај има фанатично истицање вере у либерализам, у конкуренцију као предуслов сваког напретка, у суверенитет потрошача уместо суверенитета произвођача, у минималне функције државе, усмерене углавном на полицијске задатке заштите поретка и власничких права. Окосницу програма чине залагање за слободно тржиште рада и минималну регулацију тржишта капитала, залагање за либерализацију домаћег тржишта и потпуну унилатералну спољнотрговинску либерализацију, која подразумева укидање свих царина и ванцаринских баријера, залагање за смањење јавне потрошње, залагање за потпуну приватизацију јавних и друштвених предузећа, и залагање за потпуну либерализацију токова капитала. [\(2\)](#)

Из овога се види да економски програм ЛДП, заправо, не нуди ништа ново. Он се састоји из веома сувог и некреативног набрајања овешталих догми десничарске неолибералне

политичке доктрине, која се устолучила као инспирација политике Роналда Регана и Маргарет Тачер, почев од 1970-их, када је кејнзијански приступ ублажавању структуралне кризе капитализма доживео слом. Реприватизација читавих сектора социјализоване привреде, захтев да се цело друштво устроји на тржишним принципима, редукација нивоа социјалних издатака и заштите, уз глорификовање друштвеног такмичења, нешто је са чим се и Србија, у мањој или већој мери, суочава још од „ратне транзиције“ током Милошевићеве владавине 1990-их. Све водеће политичке партије у Србији (од Српске радикалне странке и Социјалистичке партије Србије до Демократске странке и Г17 плус) своје програме базирају на вредностима тржишне привреде, изражавајући слабије или снажније пристајање на неолибералну политику. Ниједна, пак, толико отворено и безобзирно не заговара мере којима се сиромашни животни амбијент већине становништва и угрожавају универзална људска права, попут права на социјалну заштиту, права на рад, права на задовољавајуће услове рада, на заштиту од незапослености, права на здравствену заштиту, права на задовољавајући стандард живота, итд, као што се то чини у недавно презентованом економском програму ЛДП.

Тај програм захтева „радикалне реформске резове“ у циљу уклањања „социјалистичког менталитета“ и сличних „економских и менталитетских поремећаја“, који су, према писцима програма, последица „владајуће економске филозофије колективизма“. [\(3\)](#)

Један од писаца програма, члан економског тима ЛДП Иван Јанковић, образлаже да би радикалне реформске мере, које би допринеле економском расту, требало да буду „радикално смањење државне потрошње, смањење или замрзавање плата у јавном сектору, смањење пословне регулативе односно ослобађање предузетничке иницијативе, укидање контроле цена и плата, приватизација... либерализација тржишта рада“. [\(4\)](#)

Исти писац славу је стекао као главни уредник интернет магазина „Каталаксија“, пропагандног пројекта чији је циљ проширивање интелектуалног утицаја Мизеса, Хајека, Нозика и других представника „либертаријанске“ доктрине о омпотентном тржишту.

Чин обнародовања економског програма ЛДП, редакција „Каталаксије“ пропратила је јавним саопштењем. У њему се прво декларише да је „Каталаксија“ часопис посвећен „промоцији индивидуалне слободе и слободног тржишта“, чија се политика супротставља последицама „комунистичке заоставштине и опредељења огромног броја политичких странака за идеје у распону од радикалне левице до социјалдемократије“. Потом се истиче како економски програм ЛДП, који је, са двоје колега из Центра за слободно тржиште, написао и промовисао њен главни уредник, „почива на начелима до којих држи

и часопис 'Каталаксија'. Такође се изражава и задовољство „ оваквим избором ЛДП-а, поготово када се има у виду чињеница да је то прва парламентарна странка која је усвојила један такав програм “. [\(5\)](#)

Када дођемо до питања начела којих се држе Иван Јанковић и његови сарадници у „Каталаксији“, а на којима почива и економски програм ЛДП, преостаје нам само да констатујемо колико је упадљива њихова непомирљивост с начелима демократије, модерних вредности и прогресивних друштвених тежњи за људском еманципацијом.

Наиме, током протеклих година, уредништво и сарадници „Каталаксије“ су континуирано, у својим текстовима дидактичке и полемичке природе, износили ставове којима су формулисали веома конзистентан корпус идеја крајње десног либерализма, изразито антидемократског и реакционарног садржаја, уз јавно изражавање симпатија чак и према појединим фашистичким појавама.

У текстовима који се објављују у „Каталаксији“ полемише се против демократије, уз инсистирање на томе да поента било ког праведног политичког поретка није у демократичности, већ у заштити индивидуалних права, због чега пожељна либерална власт почива на потпуно другачијој врсти легитимитета од демократске. Из тога, затим, следи залагање за ограничење демократије, јер политиком треба да се баве људи који су специјализовани за то занимање. [\(6\)](#) А када се либерализам ослободи демократског багажа, може себи дати и диктаторска овлашћења укидања појмова. Што се тиче појма социјалне правде, писац економског програма ЛДП наглашава да је то „логичка бесмислица“. [\(7\)](#)

Писац економског програма ЛДП захтева практиковање конзервативног патријархалног модела породице, као економски оправданог. Залаже се за оштру поделу улога међу половима, где је за мушкарца одређено да има „активности ван куће“ и да „зарађује средства за живот“, док жена треба да буде везана за домаћинство и „узгајање деце“. Он истиче да је очување традиционалне породице једна од претпоставки очувања моралне и културне инфраструктуре на којој почива „слободно друштво“, а напад на патријархалну породицу оцењује као камуфлирани напад на „традиционални либерализам“, и „промоцију социјализма и ропства појединца у односу на државу“. [\(8\)](#)

Даље, писац економског програма ЛДП апелује на либералну јавност да не наседа на еколошке приче о опасностима које су последица загађења планете на којој живимо, јер

на „хистерију о глобалном загревању“ треба гледати као на инструмент „јачања политичке моћи оних група које желе да сузбију слободну конкуренцију и глобализацију“.

[\(9\)](#)

Занимљиво је с коликом горљивошћу писац економског програма ЛДП напада пацифисте и друге критичаре агресорске политике председника САД Џорџа Буша. Мировњачку паролу „Не дамо крв за нафту“, он оцењује као „отрцани комунистички стереотип“, а на добар одзив који она има у западноевропским земљама реагује елитистичком осудом „доктринарно-демократског поверења у народ и његову здраву памет као поуздане политичке водиче“. Он резолутно истиче да „свако коме је слобода наше цивилизације на срцу, мора схватити да је једини пожељан исход целе ове гужве око Ирака победа Америке у рату, и пораз оних који прижељкују пораз Америке, од Пекинга и Москве, до Техерана, Тора Боре или Париза“. [\(10\)](#)

Писац економског програма ЛДП оцењује како ће национализам у XXI веку бити „корисна и прогресивна појава“, будући да ће бити снага која ће се супротставити левичарима који су се, суочени са „поразом социјалистичког пројекта у оквирима националних држава“, „полако почели окретати наднационалним институцијама као новој играчки за поправљање човечанства и ‘хуманизовање’ капитализма“.

[\(11\)](#)

Писац економског програма ЛДП залаже се за „потпуну политичку рехабилитацију Равногорског покрета“. Сматра да је Дража Михаиловић био „командант легалних оружаних снага“, који „гради своју стратегију тако да поштеди народ жртава и разарања“. Јанковић и његов сарадник из редакције „Каталаксије“ осуђују партизане као „групу професионалних револуционара која у ратним условима подиже побуну, не да би земљу ослободила од једне окупаторске силе, већ да би је подвргла окупацији друге“. За ове корифеје либерализма у Србији, четници несумњиво представљају „добре момке“, а њихова „сарадња са Немцима је онда имала тактичког смисла, јер је боље концентрисати се на највећу опасност, комунисте“. Из тога, претпоставимо, и следи њихов закључак да је „антифашизам по себи бесмислена категорија“. [\(12\)](#)

После таквог закључка, не би требало да зачуди то што се писац економског програма ЛДП и његове колеге не задржавају само на глорификацији домаћих ратних злочинаца и колаборатора с фашизмом из времена Другог светског рата, већ изражавају подршку и другима који су окрвавили руке мучењем и убијањем хиљада недужних људи у име начела до којих држи и часопис „Каталаксија“. Мрачна гротеска пропагирања тржишног фундаментализма потпун облик достиже у редакцијском саопштењу поводом дуго

одлаганог почетка судског процеса некадашњем чилеанском диктатору Аугусту Пиночеу, оптуженом због систематских мучења, масовних убистава, незаконитих затварања и киднаповања. Саопштење под насловом „Стоп црвеном терору!“ започиње дословно следећом реченицом: „Редакција ‘Каталаксије’ се придружује већини чилеанског народа и свим слободољубивим људима широм света у оштрој осуди најаве судског прогона генерала Аугуста де Пиночеа, бившег председника Чилеа, и хероја слободног човечанства, човека који је обезбедио не само напредак и благостање Чилеа, већ и зауставио даље ширење комунистичке инфилтрације у Латинској Америци“.

У том саопштењу подршке Пиночеу, писац економског програма ЛДП и његови редакцијски сарадници износе тврдње да је чилеански диктатор, шеф војне хунте и послодавац избеглим нацистима, „ током деценију и по своје владавине Чиле претворио у најслободнију и најпросперитетнију земљу Јужне Америке “, док је „такозвани терор“ с почетка 1980-их „ био само одмерен одговор власти на ширење нереда које су изазивали комунистички синдикати, организујући масовне насилне демонстрације “. [\(13\)](#)

С обзиром да се економски програм ЛДП „Економија без граница“ заснива на истим начелима на којима почивају и представљени ставови, јасно је да је његовим усвајањем један бизарни идеолошки пројекат пропагирања неолибералне догматике, након дугогодишњег упорног залагања, најзад успео да обезбеди оквир организованог партијског деловања и тиме оствари механизме још снажнијег ширења утицаја доктрине тржишног тоталитаризма у државном апарату.

Захтеви економског програма ЛДП иду на руку свим потенцијалним мерама које поспешују смањење социјалне сигурности становништва, масовно отпуштање радника и радница, несигурност запослења, продужавање трајања радног дана и погоршавање услова на раду, снижавање плата, неизвесност пензионих фондова, поскупљење здравствених услуга и школовања, суспендовање демократије и искључивање читавих друштвених слојева из политичког деловања, јачање полне дискриминације, успон милитаризма и ратне политике, благонаклоност према фашистичком деловању, организовање терора над радничким синдикатима...

У околностима притисака у правцу спровођења таквог или сличног програма, треба очекивати врло агресивно политичко интервенисање с циљем подривање преосталих елемената система социјалне заштите и стечених права најширих друштвених слојева. Међутим, остаје и уверење да ће се брзо консолидовати и масован, демократски, политички артикулисан и солидаран отпор радништва и других обесправљених друштвених група, угрожених перспективом наметања неолибералне утопије

Експлоатација без граница

Пише: Владимир Марковић
уторак, 06 мај 2008 12:41

безграничне експлоатације.

Фусноте:

1. „Промоција економског програма ЛДП ‘Економија без граница‘“, 10. 4. 2008: <http://www.ldp.org.yu/info/news.jsp?id=1064>
2. „Економија без граница“, Либерално Демократска Партија: http://www.ldp.org.yu/admin/download/files/_id_75/Ekonomija%20bez%20granica.pdf
3. „Економија без граница“, Либерално Демократска Партија: http://www.ldp.org.yu/admin/download/files/_id_75/Ekonomija%20bez%20granica.pdf
4. „Промоција економског програма ЛДП ‘Економија без граница‘“, 10. 4. 2008: <http://www.ldp.org.yu/info/news.jsp?id=1064>
5. „Саопштење редакције часописа ‘Каталаксија’ поводом усвајања протржишног програма ЛДП-а“, *Каталаксија*, 2. 5. 2008: http://www.katalaksija.com/v2.0/index.php?option=com_content&task=view&id=109&Itemid=1
6. Андреја Вражалић, „Демократија против људских права. Прилог демаскирању демократског мита“, *Каталаксија*, 12. 11. 2004: http://www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=4&dbarticle_id=185
7. Иван Јанковић, „Шта је то социјална правда?“, *Каталаксија*, 1. 9. 2005: http://www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=4&dbarticle_id=291
8. Иван Јанковић, „Економско оправдање патријархалне породице“, *Каталаксија*, 26. 9.

2004: htt
[p://www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=1&dbarticle_id=136](http://www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=1&dbarticle_id=136)

9. Иван Јанковић, „Алармистички митови о глобалном загревању“, *Каталаксија*, 8. 7. 2007: http:
[//www.katalaksija.com/v2.0/index.php?option=com_content&task=view&id=93&Itemid=4](http://www.katalaksija.com/v2.0/index.php?option=com_content&task=view&id=93&Itemid=4)

10. Иван Јанковић, „Антиамериканизам и мировњачки талибани“, *Каталаксија*, 11. 9. 2004: http:/
[/www.katalaksija.com/template.php?lang=sr&dbtopic_id=2&dbarticle_id=116](http://www.katalaksija.com/template.php?lang=sr&dbtopic_id=2&dbarticle_id=116)

11. Иван Јанковић, „Либерални национализам“, *Каталаксија*, 26. 4. 2005: http://www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=4&dbarticle_id=231

12. Андреја Вражалић & Иван Јанковић, „Истина или помирење?“, *Каталаксија*, 18. 12. 2004: http:
[//www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=3&dbarticle_id=210](http://www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=3&dbarticle_id=210)

13. „Стоп црвеном терору! Поводом најаве судске хајке на генерала Пиночеа“, *Каталаксија*, 23. 9. 2004: htt
[p://www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=2&dbarticle_id=129](http://www.katalaksija.com/template.php?i=&dbtopic_id=2&dbarticle_id=129)